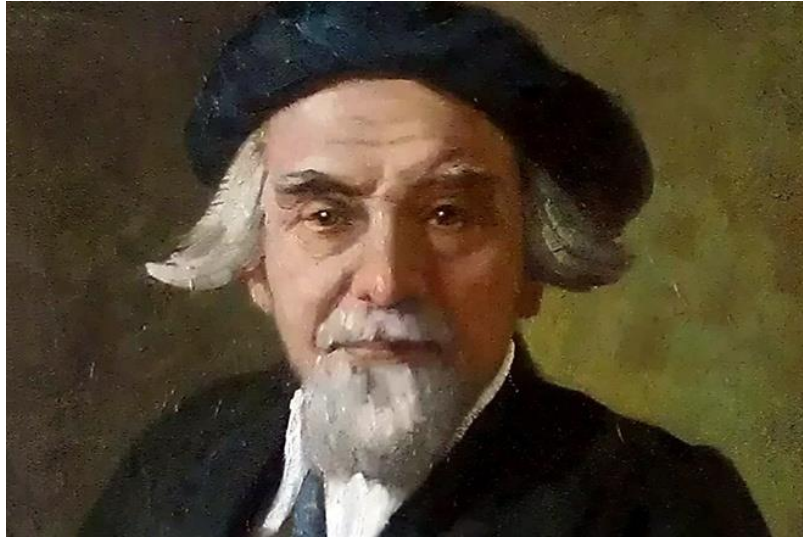


МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БІЛОРУСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КАФЕДРА СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН
КАФЕДРА ФІЛОСОФІЇ ТА ПРАВА
КАФЕДРА ІСТОРІЇ БІЛОРУСІ ТА ПОЛІТОЛОГІЇ



МАТЕРІАЛИ

Міжнародної науково-практичної конференції

“ВОСЬМІ БЕРДЯЄВСЬКІ ЧИТАННЯ”

1 червня 2020 року

Біла Церква

2020

УДК 340.15**Макарчук В. В.**, канд. юрид. наук*Білоцерківський національний аграрний університет*

makarchuk.v@btsau.edu.ua

**ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ЗЕМЕЛЬНИХ ВІДНОСИН НА ПОЧАТКУ ХХ СТ.
В УКРАЇНІ**

Враховуючи сучасні процеси становлення ринку землі в Україні актуально проаналізувати реалізацію столипінської аграрної реформи, яка як на українських землях, так і в усій Російській імперії проходила доволі не просто. Особливою складністю відзначалося проходження її на тих українських землях, де переважаючою була громадська (общинна) форма землеволодіння, тобто на губерніях Лівобережної України та Слобожанщини. Зміна форми власності на приватну, руйнація багаторічного суспільного укладу, видозміна громадської психології, відсутність досвіду у влади, новизна поставлених завдань, що стосувалися долі мільйонів селян ще недавно прив'язаних до громади, усе це не сприяло швидкому просуванню програми земельних перетворень на селі.

Супротивники реформ не могли цим не скористатися, вони шукали і знаходили в ній негативні, тіньові елементи та явища, повсюдно заявляючи, що виділ із громади носить суцільно насильницький характер і відзначається свавільним адміністративним тиском. Так, один із тогочасних лідерів партії кадетів А. Шингарьов з трибуни III сесії Державної думи у жовтні 1908 р. заявляв, що «... реформа в багатьох регіонах проводиться у примусовому порядку» [1, с. 263]. Аналогічними словами завершив свій виступ на засіданні Державної ради у березні 1910 р. професор М. Ковалевський [1, с. 630].

Між тим, земельні відносини у губерніях Правобережної України ускладнювалися іншою проблемою, так широко відбувалась купівля землі без допомоги Селянського банку. Операції купівлі-продажу земельних ділянок все частіше проводять заможні селяни-поселенці із числа представників національних меншин, а саме – німців, чехів, а також багатих селянських товариств без участі відділень та філій Селянського банку. Вони купували земельні ділянки безпосередньо у продавців, насамперед поміщиків, за заниженими цінами. Відповідно, відсутність резерву землі для придбання ділянок за доступними цінами і реалізація її незабезпеченим селянам ставала на заваді просуванню аграрної реформи. Крім того, широко розповсюдились різноманітні види торгівельного шахрайства. Так, з метою отримання кредитів у Селянському банку, частина забезпечених землею селян створювала селянські товариства, до складу яких залучали кількох безземельних селян. Після отримання позики заможніші селяни ставили члена свого товариства перед фактом неспроможності погашення своєї частки кредиту, після чого останній змушений був переуступати їм свою власну земельну ділянку. Сучасне земельне рейдерство, як бачимо, має своє, власне історичне коріння.

За даними радянського дослідника І. Литвинова, із 2 млн. 105 тис. селян, що отримали право на земельну власність, але продовжували вести господарство на умовах громадського господарювання, впродовж 1910-1912 р. продали свої наділи 400 тис. 500 дворів, або 19%, або у розрахунку на один рік – близько 6% [2, с. 105].

Проливають світло на результативність реформи рубіжні підсумки, підведені відомим вченим, професором Берлінської сільськогосподарської академії Ф. Аухагеном, запрошеним

для проведення незалежної експертизи у 1911 р. Йому довелося побувати у кількох губерніях, у тому числі і в Харківській, де на власні очі переконався у правильності здійснюваного експерименту. «Не можна вимагати негайних зрушень до кращого, однак, уже зараз існують певні господарські вигоди, що стали наслідком земельної розверстки» [3, с. 27], – такий висновок націлював на продовження обраного курсу. Він високо оцінив темпи переходу селян від громадської форми землеволодіння до індивідуальної. Вони були надзвичайно високими навіть для європейських держав. Якщо у Пруссії з сер. 70-х років XIX ст. до 1906 р. розділено близько 1 млн. гектарів землі для 406 тис. власників, у Швеції за 78 років – 18,5 млн. гектарів, у середньому по 200 тис. гектарів у рік, то у Росії до 1913 року закінчені землевпорядні роботи на площі 17,1 млн. десятин землі для 2 млн. Дворів. А якщо врахувати кількість поданих заяв на розкладку громадських земель на індивідуальні володіння, то вони становитимуть 4,5 млн. усіх селянських дворів Росії [4, с. 20-22].

Перетворення 1905-1915 рр. фактично розпочали відлік нового часу для величезного пласту українського селянства. Однак Перша світова війна, революційні події, становлення радянської влади надовго призупинили еволюційні процеси в усіх сферах суспільних відносин. Земельні правовідносини не стали винятком у цьому ряду.

Відправною точкою до кардинального перегляду земельного законодавства у Росії стала лютнева 1917 р. буржуазно-демократична революція. Естафету від неї підхопила Україна, створивши у березні 1917 р. політичний орган української національної демократії – Українську Центральну Раду. «Існуюче право власності на землі поміщицькі та інші землі нетрудових господарств сільськогосподарського значення, – записала вона в ухваленому 7 листопада 1918 р. III Універсалі, – а також на удільні, монастирські, кабінетські та церковні землі – касується» [5]. Ухвалений, відповідно, до директив III Універсалу «Тимчасовий земельний закон» від 18 січня 1918 р. позбавив широкі верстви населення правосуб'єктності не лише на поверхню землі, а й на води, наземні і підземні багатства [6]. «Принцип власності перенесений на «весь народ» в абстракції, а практично – розподіливши його по приватно-трудових господарствах у формі спадкового права на користування землею. Істотно, це є націоналізація землі з широким правом місцевого землевпорядкування саме для сільської громади і земельних установ», – як зазначав у 1921 р. його автор М. Шаповал [7, с. 140].

Гетьман П. Скоропадський здійснив низку заходів щодо землеволодіння і землекористування, проведених у квітні 1918 р. та спрямованих на скасування загальнонародної й відновлення приватної власності на земельні ресурси України, які не дали бажаних результатів [8].

Директорія УНР, ставши правонаступником Української Центральної Ради, 8 січня 1919 р. із незначними змінами поновила у своїй чинності, прийняте нею земельне законодавство. У Законі «Про землю» Директорії УНР виразніше підкреслений характер націоналізації землі. Ст. 1 імперативно встановила «право верховного порядкування і розпорядження держави на землю, води, ліси, підземні і наземні дібра» [9].

Остаточо знівельював усі відмінності у формах землекористування та землеволодіння політичний режим, встановлений Україні у формі радянської влади. «Декрет про землю» 1917 р., Закон Всеукраїнського революційного комітету «Про землю» 1920 р., [10] Земельний кодекс 1922 р., [11] інші акти, регулюючі земельні відносини, – поетапно, але рішуче і беззастережно, втілювали більшовицьку земельну доктрину, в основі якої – ліквідація приватної власності на землю, надра, води, ліси, натомість, розвиток колективного землекористування (радгоспи, комуни, артілі, тощо). Цілком слушними є слова вітчизняного

правознавця В. Селіванова про те, що саме «радянська держава була єдиним і неподільним власником майна, до якого були віднесені і законодавчо закріплені найважливіші об'єкти права власності» [12]. І лише низка селянських повстань у 1919-1923 р., прокотившись по усій Україні, показала глибоке проникнення приватновласницьких ідей у свідомість українського селянина, які склалися унаслідок земельних перетворень, проведених у Російській імперії [13].

Отже, аграрна реформа, початок практичному втіленню якої розпочав уряд П. Столипіна, як видно, знайшла найбільше союзників серед селянського населення українських губерній Російської імперії. Саме тут вона зіштовхнулася з особливостями втілення, уніфікувати або нормативно виокремити, які можна було лише законодавчим шляхом. Потім понад 70 років у радянській Україні правовими, а часто і неправовими методами підтримувався протиприродний стан відсутності права на приватну власність. Хоча з проголошенням державної незалежності і взятим курсом на відновлення притаманних Україні форм власності на землю і типів господарювання на ній баланс було поновлено, враховуючи введення ринку землі він може бути змінений.

Література:

1. Государственная дума. Третий созыв. Стенографические отчеты : в 4 т. Санкт-Петербург : Тип. Гос. думы, 1908. Т. 1. 702 с.
2. Литвинов И. И. Экономические последствия столыпинского аграрного законодательства. Экономические предпосылки Октябрьской революции : в 2 т. Москва : Гос. изд-во, 1929. Т. 2. 143 с.
3. Аухаген Ф. Критика русской земельной реформы. Санкт-Петербург : Канцелярия комитета по землеустроительным делам, 1914. 32 с.
4. Итоги работы Главного управления Землеустройства и Земледелия за последнее пятилетие (1909–1913 г.г.). Санкт-Петербург : Тип. «Сельского вестника», 1914. 42 с.
5. III Універсал Української Центральної Ради : Офіційний веб-сайт Верховної ради України. URL : <http://gska2.rada.gov.ua/site/const/universal-3.html>
6. Мироненко О.М. Земельне законодавство Української Народної Республіки 1917–1918 : Енциклопедія історії України / редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. Київ: В-во «Наукова думка», 2005. Т. 3: Е-Й. 672 с. URL : http://www.history.org.ua/?termin=Zemelne_zakonodavstvo_UNR_1917_1918
7. Шаповал М. Ю. Велика революція і українська визвольна програма. Прага : Вільна спілка, 1928. 325 с.
8. Мироненко О. М. Земельні реформи П. Скоропадського : Енциклопедія історії України / редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. Київ: В-во «Наукова думка», 2005. Т. 3: Е-Й. 672 с. URL : http://www.history.org.ua/?termin=Zemelni_reformy_Skoropadskogo
9. Мироненко О. М. Земельне законодавство Української Народної Республіки 1918–1920 : Енциклопедія історії України / редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. Київ: В-во «Наукова думка», 2005. Т. 3: Е-Й. 672 с. URL : http://www.history.org.ua/?termin=Zemelne_zakonodavstvo_UNR_1918_1920
10. Хміль І. В. Земельне законодавство радянської влади 1917–1920 : Енциклопедія історії України / редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. Київ: В-во «Наукова думка», 2005. Т. 3: Е-Й. 672 с. URL : http://www.history.org.ua/?termin=Zemelne_zakonodavstvo_rad_vlady_1917_1920

11. Кулинич П. Ф. Земельні кодекси УСРР–УРСР : Енциклопедія історії України / редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. Київ: В-во «Наукова думка», 2005. Т. 3: Е-Й. 672 с. URL : http://www.history.org.ua/?termin=Zemelni_kodeksy_USRR_URSР

12. Селіванов В. М. Право і влада суверенної України : методологічні аспекти. Київ: Видав. Дім «Ін Юре», 2002. 728 с.

13. Повстанський рух в Україні 1918–1922 : Енциклопедія історії України / редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. Київ: В-во «Наукова думка», 2011. Т. 8: Па-Прик. 528 с. URL : http://www.history.org.ua/?termin=Povstanskyj_rukh_1918

УДК 004.8:338

Ткаченко О. В., канд. пед. наук, асистент кафедри інформаційних систем і технологій Білоцерківського національного аграрного університету

Білоцерківський національний аграрний університет
oliatkachenko_@ukr.net

Савчук О. В., асистент кафедри інформаційних систем і технологій Білоцерківського національного аграрного університету

Білоцерківський національний аграрний університет
savchuk_xena@meta.ua

ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ У СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ

Анотація. Вивчено аспекти впровадження штучного інтелекту в економічних напрямках держави. Акцентовано увагу на доцільності використання штучного інтелекту у сільському господарстві.

Ключові слова: штучний інтелект, сільське господарство, фермер, комп'ютеризація, розумна машина.

Abstract. Aspects of introduction of artificial intelligence in economic directions of the state are studied. Emphasis is placed on the feasibility of using artificial intelligence in agriculture.

Keywords: artificial intelligence, agriculture, farmer, computerization, smart machine.

На сьогоднішній день штучний інтелект залишається одним із найбільш перспективних і нерозкритих напрямків розвитку інформаційних систем і технологій. До понять штучного інтелекту відносять нейронні мережі, нечітку логіку, експертні системи, ЕОМ п'ятого покоління, системи моделювання мислення.

Дослідження в галузі штучного інтелекту виникли під впливом ідеї спільності процесів керування і передачі інформації в живих організмах, суспільстві і комп'ютерах. Сам термін «штучний інтелект» був уведений Дж. Маккарті в 1956 р. Філософська «прийнятність» проблематики була обумовлена спінозіанським уявленням, що лежить у її підґрунті, про те, що «порядок і зв'язок ідей ті ж самі, що порядок і зв'язок речей». Тим самим створити в комп'ютері структуру, що відтворює «світ ідей», означало просто на просто створити структуру, ізоморфну структурі речовинного світу, тобто побудувати «електронну» модель світу. Ця модель інтерпретувалася як комп'ютерна модель людських знань про світ, а процес людського мислення – як пошук таких трансформацій моделі, що повинні були перевести комп'ютерну модель у деякий фінальний стан.

Розуміння «штучного інтелекту» різноманітне, але за визначенням – це штучна система, яка імітує рішення людиною складних завдань в процесі його життєдіяльності (лат.

ЗМІСТ

Koval V. U. The role of the national organization at the social adaptation of belarusians in Czechoslovakia (1920–1930th)	3
Крючек П. С. Унии между Великим княжеством Литовским и Королевством Польским в трудах М.В. Довнар-Запольского	5
Росавицький О. О. Народний суверенитет та його вплив на формування демократії	7
Ордіна Л. Л. Актуалізація демократичних цінностей у формуванні студентської молоді	9
Хахула Б. В. Особливості формування лідера у науці	11
Хахула Л. П. Філософські підходи щодо удосконалення напрямів комунікаційної політики організації	14
Токмань Г. Л. Національне у праці «Доля Росії» Миколи Бердяєва і романі «Червоне і зелене» Айріс Мердок	17
Шумські І. І. Уплыў неакансерватыўнай палітыкі Р. Рэйгана на тэндэнцыі амерыканскай культуры	20
Самойленко Л. Я. Особливості антикризового публічного управління на місцевому рівні	23
Овчаренко А. О. Методи та програми штучного інтелекту	25
Мельник О. Г. Спільна сільськогосподарська політика в ЄС – досвід для ефективного моніторингу земель в Україні	29
Макарчук В. В. Особливості розвитку земельних відносин на початку ХХ ст. в Україні	30
Ткаченко О. В., Савчук О. В. Штучний інтелект у сільському господарстві	33
Ищенко М. П. Актуалізація проблем філософії науки і техніки як напряму філософських досліджень	35
Будугай О. Д., Будугай А. О. Художнє змалювання екзистенційного стану самотності жінки-поетеси	